

Klaagliederen 4

1 Hoe is het goud donker geworden, aleph het goede, fijne goud veranderd! De stenen van het heiligdom liggen in het rond op de hoeken van alle straten!

2 De kostbare kinderen van Sion, beth eens gewaardeerd als zuiver goud, hoe worden zij nu beschouwd als aarden kruiken, het werk van pottenbakkershanden!

3 Zelfs jakhalzen reiken hun jongen de borst, gimel om ze te laten zuigen; maar de dochter van mijn volk is zo wreed geworden als struisvogels in de woestijn.

4 De tong van de zuigeling kleeft daleth aan zijn gehemelte van dorst. Kleine kinderen vragen om brood, niemand verstrekt het hun.

5 Zij die eens lekkernijen aten, he kwijnen nu weg op de straten; zij die eens met karmozijnrode stof vertrouwd waren, omarmen nu het vuil.

6 Groter is de ongerechtigheid van de dochter van mijn volk waw dan de zonde van Sodom, dat als in een ogenblik ondersteboven werd gekeerd, zonder toedoen van mensenhanden.

7 Haar aanzienlijksten waren reiner dan sneeuw, zain blanker dan melk, roder van lichaam dan robijnen; hun gestalte was gladder dan een saffier.

8 Maar zwarter dan roet is nu hun gestalte, cheth onherkenbaar zijn zij op de straten. Hun huid is ineengeschrompeld op hun beenderen, ze is verdord, ze is geworden als hout.

9 Zij die vielen door het zwaard zijn beter af teth dan zij die vielen door de honger, want als doorstoken kwijnen die weg omdat de velden niets opbrengen.

10 De handen van barmhartige vrouwen jod hebben hun eigen kinderen gekookt. Zij zijn hun tot voedsel geworden bij de ondergang van de dochter van mijn volk.

11 De HEERE heeft Zijn grimmigheid ten uitvoer gebracht, kaph Hij heeft Zijn brandende toorn uitgestort. Hij stak in Sion een vuur aan, dat haar fundamenten verteerde.

12 De koningen van de aarde zouden het niet geloofd hebben, lamed al de wereldbewoners evenmin, dat tegenstander of vijand zou komen binnen de poorten van Jeruzalem.

13 Het is vanwege de zonden van haar profeten, mem vanwege de ongerechtigheden van haar priesters, die in haar midden vergoten hebben het bloed van de rechtvaardigen.

14 Blind wankelden zij op de straten, nun met bloed besmet, zodat men hun kleren niet kon aanraken.

15 Ga opzij, onrein! riepen zij tot hen. Samech Ga opzij! Ga opzij! Raak ons niet aan! Voorzeker, zij zijn weggevloden, ja, weg gezworven; men zei onder de heidenvolken: Zij mogen hier niet langer verblijven.

16 Het aangezicht van de HEERE heeft hen verstrooid. Pe Hij zal hen voortaan niet meer aanzien. Zij hebben geen ontzag gehad voor de priesters, de oudsten hebben zij geen genade bewezen.

17 Voortdurend bezweken onze ogen, ain uitziend naar hulp voor ons. Tevergeefs. Op onze uitkijkposten keken wij uit naar een volk dat niet verlossen kon.

18 Zij jaagden onze voetstappen na; tsade wij konden op onze pleinen niet gaan. Nabij is ons einde, onze dagen zijn voorbij, voorzeker, ons einde is gekomen.

19 Onze vervolgers waren sneller koph dan arenden in de lucht! Op de bergen achtervolgden zij ons fel, in de woestijn legden zij een hinderlaag voor ons.

20 Onze levensadem, de gezalfde van de HEERE, resj is in hun kuilen gevangen, hij van wie wij gezegd hadden: in zijn schaduw zullen wij leven onder de heidenvolken!

21 Wees vrolijk en blij, dochter van Edom, sin die in het land Uz woont! De beker zal ook bij u langskomen: u zult dronken worden en ontbloot worden.

22 Uw ongerechtigheid zal voorbij zijn, dochter van Sion! taw Hij zal u niet meer in ballingschap voeren! Uw ongerechtigheid, dochter van Edom, zal Hij straffen! Hij zal uw zonden openbaren!

God had het einde voor-zegd en zo is het gebeurd.

Ook in Klaagliederen 4 hebben we van doen met een acrostichon. De 22 verzen zijn qua aantal in overeenstemming met de 22 letters van het Hebreeuwse alfabet. Elke vers begint met de volgende letter uit het alfabet. Anders dan Klaagliederen 1 en 3 heeft elk vers twee in plaats van drie zinsdelen. Veel commentaren wijzen op de sterke overeenkomst met Klaagliederen 2 al staan daar de onroerende goederen zoals tempel, paleis en stadsmuur en hier meer de roerende goederen – beter gezegd – de mensen centraal. De mensen zijn *heilig* en *kostbaar*. ‘Waren’ heilig en kostbaar zult u bedoelen, want u vindt er niet veel meer van terug in de belegerde stad. Het was goud, maar hoe zou je het nu omschrijven? Hout? Klaagliederen 4:1 *Hoe is het goud donker geworden, aleph het goede, fijne goud veranderd! De stenen van het heiligdom liggen in het rond op de hoeken van alle straten!* Wie door de stad loopt treft overal lijken aan. We bevinden ons in de periode tijdens het beleg van Jeruzalem. Die periode duurde 2 jaar. We schrijven 587 en 686 v Chr. De Chaldeeën hadden de stad van alle kanten ingesloten. Het gebrek aan voedsel maakte allengs meer slachtoffers. Ook was men om andere redenen het leven niet zeker. Vanuit belegeringstorens werd geschoten op alles wat in de stad bewoog. God had het voor-zegd. Jeremia had het voorspeld en zo is het gebeurd. Jeremia 14:16 *En het volk waartegen zij profeteren, zal weggeworpen worden op de straten van Jeruzalem vanwege de honger en het zwaard, zonder dat iemand hen begraaft: hen, hun vrouwen, en hun zonen en hun dochters. Zo zal ik hun kwaad over hen uitstorten.* Je voelt het al. Het contrast is groot tussen *toen* en *nu*. En hoelang is ‘toen’ geleden? Een paar jaar daarvoor was alles nog gewoon. Wat heet gewoon? De tijden van groei en welvaart waren nog af te lezen aan het roodgeverfde houten beschot op de paleizen en de huizen van de aanzienlijken. Jeremia 22:13 *Wee hem die zijn huis bouwt met ongerechtigheid, en zijn boven-vertrekken met onrecht, die zijn naaste zonder te betalen laat werken en hem zijn loon niet geeft.* De paleizen en villa’s ademden een vorstelijke rijkdom. Maar hoe de mensen er vóór die tijd uitzagen moet men ophalen uit de herinnering. Er is op een gegeven moment niets meer van over, maar hoe lang was het nu geleden dat vrouwen in de laatste mode door de stad flaneerden. Jesaja 3:16 *Verder zegt de HEERE: Omdat de dochters van Sion uit de hoogte doen, met uitgestrekte hals lopen, met de ogen lonken, met kleine pasjes lopen, en hun enkelringen laten rinkelen.* Wat een contrast tussen toen en nu.

Hoe is het goud donker geworden, het goede, fijne goud veranderd!

Jeremia ziet het vonnis vlak voor zijn ogen voltrokken worden.

Jeremia was de profeet van de HEERE, maar hij was niet onbemiddeld. Toen zijn neef in de problemen kwam, zei zijn moeder tegen hem ‘dat hij dan maar aan zijn oom Jeremia moest vragen om geld.’

Jeremia is niet wars van een zekere welstand. Ook heeft hij naast het profetisch werk blijkbaar verstand van zaken doen. Jeremia als *bank van lening*. Is dat fout? Nee, Jeremia doet op die manier ook mee met de maatschappij. Hij is volop betrokken. Hij zit er in met zijn eigen geld. God heeft niets tegen geld verdienen, maar wel tegen onrecht. Geld verdienen op oneigenlijke wijze, daar heeft de HEERE wel problemen mee. Het is niet voor niets dat de HEERE aan die rijke lui met die prachtige – met rood hout betimmerde – huizen, vraagt of dit staat voor recht. Jeremia 22:15-17 *Wilt u koning zijn door te wedijveren in cederhout? Heeft niet uw vader gegeten en gedronken, en recht en gerechtigheid gedaan? Hem ging het toen goed! Hij behartigde de rechtszaak van de ellendige en de arme. Toen ging het goed! Is dat niet: Mij kennen? spreekt de HEERE. Maar uw ogen en uw hart zijn op niets dan op uw winstbejag uit, op het vergieten van onschuldig bloed, op onderdrukking en op uitbuiting, om dat te doen. Was eerder de term goud van toepassing, wat is het leven van een inwoner van Jeruzalem nu nog waard? Klaagliederen 4:2 *De kostbare kinderen van Sion, eens gewaardeerd als zuiver goud, hoe worden zij nu beschouwd als aarden kruiken, het werk van pottenbakkershanden!* De vergelijking wordt gemaakt van goud – een van de meest kostbare grondstoffen – met potscherven, oftewel de meest goedkope grondstof. Kruiken die hun tijd hadden gehad werden gewoon op de weg stukgegooid en platgetrapt. Men verstevigde het wegoppervlak ermee. Door het verkeer en de regen en de warmte verpulverde de potscherf weer tot aarde. ‘Ashes to ashes’. Stof ben je en tot stof zul je terugkeren. De doden lagen gewoon op straat. Ze werden niet eens netjes begraven. Er was niemand die zich om hen bekommerde. Iedereen was bezig zelf te overleven. God had dat voor-zegd en Jeremia ziet het vonnis zich vlak voor zijn ogen voltrekken.*

De kostbare kinderen van Sion, hoe worden zij nu beschouwd als het werk van pottenbakkershanden.

Jonge mensen liggen dood op straat

Het grijpt Jeremia aan dat er zoveel jonge mensen gesneuveld zijn. Bij ons is het ondenkbaar dat een dode onbegraven blijft, maar in Israël was het ook nog eens bijzonder oneervol. Prediker 6:3 Dat is wel het ergste wat iemand kan overkomen ‘als hem een fatsoenlijke begrafenis wordt onthouden’. Niet alleen is het goud – de mens – gedevalueerd tot een waardeloos voorwerp, maar het respect is navenant zo goed als verdwenen. Het is waar, mensen in goede doen camoufleren soms een diepe geestelijke armoede. Bedenk dat mensen in een welvarend land van de ene op de andere dag in de grootste ellende kunnen komen te verkeren. Want niet alles schijnt, wat het lijkt. De Heere Jezus gebruikt er een term voor: gepleisterde graven. Aan de buitenkant zijn het mooi witgeschilderde graven, maar achter die façade stinkt het en rot het leven weg. Het leven van mensen in goede doen heeft de schijn van *zegen*, maar feitelijk worden alleen die mensen gezegend die op God vertrouwen en in alle opzichten rekening houden met God. Mensen die zich niet aan God houden, wacht het oordeel. Om die reden drukte de profeet Jeremia de mensen op het hart om zich te bekeren. Maar ze gingen dat niet doen. Ze dachten

dat niets en niemand hen ook maar iets zou kunnen maken. Het ging toch allemaal goed zo? Ze zagen het probleem niet. Goed, daar zijn ze dus wel achter gekomen. Toen was het echter te laat. Ook de eindtijd zal een maatschappij te zien geven waar zo op het oog niets mis mee is. 'Business as usual', zal men zeggen. *Mattheus 24:37-39 Zoals de dagen van Noach waren, zo zal ook de komst van de Zoon des mensen zijn. Want zoals ze bezig waren in de dagen voor de zondvloed met eten, drinken, trouwen en ten huwelijk geven, tot op de dag waarop Noach de ark binnenging, en het niet merkten, totdat de zondvloed kwam en hen allen wegnam, zo zal ook de komst van de Zoon des mensen zijn. De Heere komt als een dief in de nacht. Niemand verwacht Hem. Behalve de gelovigen natuurlijk, die weten op dat moment wel dat het dichtbij is.*

Zoals de dagen van Noach waren, zo zal ook de komst van de Zoon des mensen zijn.

De baby's en de peuters hebben het zwaar.

Hoewel we terugkijken naar deze gebeurtenis, merk je dat we – hoe groot het tijdsverloop ook is tussen toen en nu – toch mensen blijven. Jeremia is vooral aangedaan door het lot van jonge mensen en kinderen en baby's. Dat is bij ons niet anders. Niet alleen zijn jonge mensen kwetsbaar maar ze zijn ook zo weinig schuldig aan de dingen die hen overkomen. Nu deden die jonge mannen waarschijnlijk dienst in het leger van Juda, maar dan hebben we het niet over de baby's die nog maar kort het levenslicht zagen of de peuters en de kleuters die zich in de stad bevinden. Ze hebben zo'n honger en er is niemand die hen voedt. Zelfs hun moeders laten het afweten. Misschien hebben die vrouwen zelf ook niets meer om aan te zetten, maar Jeremia vindt hen hardvochtig. *Klaagliederen 4:3 Zelfs jakhalzen reiken hun jongen de borst, om ze te laten zuigen; maar de dochter van mijn volk is zo wreed geworden als struisvogels in de woestijn.* We kennen jakhalzen die in groepen hun prooi achtervolgen. De prooi heeft geen schijn van kans tegen deze aasgieren. Het opmerkelijke is dat je ze ook heel anders kunt aantreffen; wanneer ze namelijk hun jongen voeden. Zelfs deze wrede dieren die alleen maar uit zijn op het vangen en opvreten van hun prooi, hebben toch een moederziel en nemen de tijd om hun jongen te voeden. Dit in tegenstelling tot de ontaarde moeders van Jeruzalem. Uit het boek Job weten we dat de struisvogel in die tijd ook al geen goede naam had op het gebied van zorg voor de jongen. *Job 39:16-18 De vleugels van de struisvogel klapwieken vrolijk, net als de veren van de ooievaar en het ander gevederte. Maar zij laat haar eieren achter in de aarde, en verwarmt ze in het stof, en vergeet dat een voet ze kan breken, en dat de dieren van het veld ze kunnen vertrappen. Zij behandelt haar jongen hard, alsof ze niet van haar zijn;*

zij is zonder angst of haar inspanning voor niets is. Want God heeft haar de wijsheid onthouden, en heeft haar niets aan inzicht toebedeeld. Maar als het tijd is, richt zij zich op in de hoogte; zij lacht om het paard en zijn berijder. De vrouwen van Jeruzalem lijken enkel uit op hun eigen voordeel. Ze hebben slechts oog voor zichzelf. Men moet overleven. Baby's klakken met hun tong. Die plakt tegen hun gehemelte. Ze hebben zo'n dorst. Maar niemand voedt hen. Hun moeder heeft geen melk voor haar eigen kind. En de peuters die daar lopen en voortdurend om brood vragen; Er is niemand die ze ook maar iets toesteeft. Klaagliederen 4:4 *De tong van de zuigeling kleeft aan zijn gehemelte van dorst. Kleine kinderen vragen om brood, niemand verstrekt het hun.*

De tong van de zuigeling kleeft aan zijn gehemelte van dorst. Kleine kinderen vragen om brood, niemand verstrekt het hun.

De vrouwen en de moeders van Jeruzalem.

Dan is er plotseling weer die herinnering aan – hoelang? – een jaar geleden, toen de dames lekkernijen aten en de kinderen morsige kringen om de mond hadden van het brood en de melk. Ze waren koket gekleed met kostbare jurken aan, maar nu zie je ze rommelen op de vuilnisbelt op zoek naar de laatste restjes afgedankt voedsel. Klaagliederen 4:5 *Zij die eens lekkernijen aten, kwijnen nu weg op de straten; zij die eens met karmozijnrode stof vertrouwd waren, omarmen nu het vuil.* Jesaja voorspelde namens de HEERE het einde van het flaneren en koketteren van vrouwen en meisjes in Jeruzalem. Het waren echt luxe-vrouwtjes geweest. Jeremia weet het zich ook nog goed te herinneren. Jesaja 3:16-24 *Eerder zegt de HEERE: Omdat de dochters van Sion uit de hoogte doen, met uitgestrekte hals lopen, met de ogen lonken, met kleine pasjes lopen, en hun enkelringen laten rinkelen, daarom zal de Heere de schedel van de dochters van Sion schurftig maken, en hun schaamdelen zal de HEERE ontbloten. Op die dag zal de Heere de mooiste sieraden wegnemen: de enkelringen, de voorhoofdbanden, de maantjes, de oorhangers, de armbanden, de sluiers, de hoofddoeken, de enkelkettinkjes, de gordels, de reukflesjes, de amuletten, de ringen, de neusringen, de feestkieren, de mantels, de omslagdoeken, de tasjes, de handspiegels, de onderkleding, de mutsen en de sluiers. Dan zal er in plaats van balsemgeur stank zijn, en er zal een touw zijn in plaats van een gordel, kaalheid in plaats van haarvlechten, het aandoen van een rouwgewaad in plaats van een pronkgewaad, een brandmerk in plaats van schoonheid.* Langzaam maar zeker veranderde de belegering van twee jaar het straatbeeld van Jeruzalem. Even is er de schoonheid van het begin; de belofte van de toekomst. Vervolgens zien we de rijen voor de verkooppunten van brood, de doden die begraven worden, de kleding die er steeds smoezeliger uit begint te zien. De lege schappen in de winkels. Het zoeken in de vuilnisbakken. De doden die op straat blijven liggen. De jongeren peuters en de ontroostbare baby's. 'Dochter van Sion', normaal een vrouwelijke aanduiding voor de stad, focust vandaag op de vrouwen, op de moeders die zinnebeeldig het einde van de stad symboliseren.

Zij die eens met karmozijnrode stof vertrouwd waren, omarmen nu het vuil.

De HEERE trekt de vergelijking met Sodom en Gomorra. Het is niet zo dat de zonden van Jeruzalem worden vergeleken met die van Sodom en Gomorra in die zin dat de hardvochtigheid van de moeders alle beroerde toestanden van Sodom zou overtreffen. Wat Jeremia zich voor zijn ogen ziet voltrekken, is het vonnis over Jeruzalem, zoals hij dat namens de HEERE keer op keer aankondigde. Een vonnis zoals het ook Sodom en Gomorra had getroffen. Een oordeel van God ditmaal over Zijn eigen volk. Jeremia heeft namens de HEERE ook de link gelegd met het oordeel over Sodom en Gomorra. De boosheid van God richt zich vooral op de valse profeten, die zeggen namens de HEERE te spreken, maar God weet van niets. Wat de HEERE die mensen vooral kwalijk neemt – en daar ziet de HEERE iets wat Hij ook waarnam in Sodom en Gomorra – is dat men de boosdoeners steunde in plaats van ze tot de orde te roepen. Iets wat profeten moeten doen, het goede bevorderen deden ze niet en wat ze nou net niet moeten doen – het kwaad bevorderen – dat deden ze. Men valt elkaar bij in het kwaad. Jeremia 23:14 *Maar bij de profeten van Jeruzalem heb ik iets afschuwelijks gezien: zij plegen overspel, met leugen gaan zij hun weg zij bemoedigen de kwaaddoeners, zodat niemand zich bekeert van zijn slechtheid. Zij allen zijn voor Mij als Sodom, en zijn inwoners als Gomorra.* Omdat de zonden van het Joodse volk die van Sodom en Gomorra overtreffen, zou je dat mogelijk bij de zwaarte van het vonnis terug kunnen zien. Het vonnis over Sodom en Gomorra voltrok zich binnen enkele seconden. Ook kwam er geen mens bij te pas. Het was werkelijk een direct Godsoordeel. Klaagliederen 4:6 *Groter is de ongerechtigheid van de dochter van mijn volk dan de zonde van Sodom, dat als in een ogenblik ondersteboven werd gekeerd, zonder toedoen van mensenhanden.*

Groter is de ongerechtigheid van de dochter van mijn volk dan de zonde van Sodom, dat als in een ogenblik ondersteboven werd gekeerd.

De vorsten van Jeruzalem toen en nu.

Het is duidelijk dat de trage manier waarop Jeruzalem en haar bevolking aan zijn eind kwam

buitengewoon gruwelijk is. Opnieuw is daar de herinnering aan de goede oude tijd. Klaagliederen 4:7 *Haar aanzienlijksten waren reiner dan sneeuw, blanker dan melk, roder van lichaam dan robijnen; hun gestalte was gladder dan een saffier.* Het is eerder gezegd, maar opnieuw ontkomen we er niet aan: 'Wat een contrast tussen toen en nu.' Het gaat om uiterlijkheden, zeker, maar wat een verschil met de sterk vermagerde mannen. Mannen met grote ogen en uitstekende jukbeenderen en een smalle neus. Je zag hun skelet met ribben overal doorheen steken. Klaagliederen 4:8 *Maar zwarter dan roet is nu hun gestalte, onherkenbaar zijn zij op de straten. Hun huid is ineengeschrompeld op hun beenderen, ze is verdord, ze is geworden als hout.*

Haar aanzienlijksten waren reiner dan sneeuw, blanker dan melk, roder van lichaam dan robijnen; hun gestalte was gladder dan een saffier.

Sterven in de strijd is zwaar, maar omkomen van de honger is misschien nog wel een keer zo erg. Die langzame dood van wegwijnen en bezwijken, van hopen dat je iets te eten zult krijgen en opnieuw is er geen eten of drinken. Jeremia kan niet nalaten een conclusie te trekken, die tekenend is voor de situatie. Wat erg om van honger te sterven. Klaagliederen 4:9 *Zij die vielen door het zwaard zijn beter af dan zij die vielen door de honger, want als doorstoken kwijnen die weg omdat de velden niets opbrengen.* En dan het ergste. Waar honger een mens toe kan brengen. Vrouwen die hun eigen gestorven kinderen opeten. We hadden al gehoord dat ze hun kinderen niet konden voeden en het weinige voedsel dat er was maar slecht konden delen met hun kinderen, maar dit is nog lastiger om aan te zien. Dat een mens zo kan worden. Klaagliederen 4:10 *De handen van barmhartige vrouwen hebben hun eigen kinderen gekookt. Zij zijn hun tot voedsel geworden bij de ondergang van de dochter van mijn volk.* Opnieuw grijpt het tafereel ons aan. Jeremia wil geen slecht rapportcijfer geven aan vrouwen in noodsituaties. Als het zover komt met een mens, hoe groot mag de ellende dan wel niet zijn? Dit is het relaas van een ooggetuige. De schrik, de getraumatiseerde beleving van een lotgenoot. Maar het is ook de registratie van het vonnis dat God al in het boek Deuteronomium had aangekondigd, wanneer het volk Zijn weg zou verlaten. Deuteronomium 28:56-57 *De vrouw onder u die weekhartig en teergevoelig is, die nog nooit getracht heeft haar voetzool op de aarde te zetten, omdat zij daarvoor te teergevoelig en zachtvaardig was, zal haar innig geliefde man, haar zoon en haar dochter niets gunnen van haar nageboorte, die tussen haar benen naar buiten komt, en van haar zonen, die zij baart, want zij zal hen in het geheim opeten, vanwege het gebrek aan alles, tijdens de belegering en in de nood, waarin uw vijand u in uw poorten zal doen verkeren.* De link tussen deze beiden Bijbelgedeeltes is de *zachtvaardige vrouw*. Je zou zoiets niet verwachten. Normaal zou iemand zoiets ook niet doen. Maar de honger maakt een mens gek van ellende. Omdat het woord *zachtvaardig* wordt herhaald merk je de functie van Klaagliederen 4, als je dat zo kunt zeggen. De 'functie' is de registratie van de vervulling van de vloek, die God over Zijn volk zou brengen, wanneer ze Hem de rug toe zouden keren. Dat oordeel van God is uitgevoerd bij de belegering en verwoesting van Jeruzalem. Klaagliederen 4:11 *De HEERE heeft Zijn grimmigheid ten uitvoer gebracht, Hij heeft Zijn brandende toorn uitgestort. Hij stak in Sion een vuur aan, dat haar fundamenten verteerde.*

De HEERE stak in Sion een vuur aan, dat haar fundamenten verteerde.

Jeruzalem, de eeuwige stad van God.

Wie had dat verwacht? Dat Jeruzalem nog eens zou vallen. Niemand. Jeruzalem was een onneembare vesting. Dat was het al voordat David zijn hand er op legde. De Jebusieten die er woonden waren heel zeker van hun zaak. Gehandicapten zouden het leger van David nog buiten de deur houden. Niemand zou de stad kunnen veroveren. 2 Samuel 5:6,7 *De koning trok met zijn mannen op naar Jeruzalem, tegen de Jebusieten, die in dat land woonden. Zij zeiden tegen David: U komt hier niet binnen, want zelfs de blinden en de kreupelen zullen u teruggedrijven. Dat wil zeggen: David komt hier niet binnen. David nam echter de vesting Sion, dat is de stad van David, in.* De mensen hielden geen rekening met de slimheid van iemand als David. Die kwam met Gods hulp wel binnen natuurlijk en nam de stad in. Maar dat odium – van onoverwinnelijkheid – is aan de stad op de berg blijven hangen. Daar komt nog eens bij dat niet alleen David, maar ook de HEERE die plaats uitkoos om er Zijn Naam te doen wonen. God nam Zijn intrek in de tempel die de zoon van David, Salomo liet bouwen. De stad Jeruzalem kreeg met paleis en tempel van de HEERE het stempel van de eeuwigheid. Psalm 48:2-9 *De HEERE is groot en zeer te prijzen, in de stad van onze God, op Zijn heilige berg. Mooi van ligging, een vreugde voor heel de aarde, is de berg Sion aan de noordzijde, de stad van de grote Koning! God is in haar paleizen; Hij is er bekend als een veilige vesting. Want zie, koningen hadden zich verzameld, zij waren samen opgetrokken. Zodra zij de stad zagen, waren zij verbijsterd, zij werden door schrik overmand, zij haastten zich weg. Huiver greep hen daar aan, smart als van een barende vrouw. Met een oostenwind breekt U de schepen van Tarsis stuk. Zoals wij het gehoord hadden, zo hebben wij het gezien in de stad van de HEERE van de legermachten, in de stad van onze God: God zal haar stand doen houden tot in eeuwigheid.* De eeuwige stad. Niemand had verwacht dat Jeruzalem nog eens in handen van zijn tegenstanders zou vallen. Zelfs de vijanden van Israël hielden dat lange tijd voor onmogelijk. Een voorval dat sterk bijdroeg aan de onoverwinnelijkheid van de stad was de aftocht van de koning van Assur in 720 v Chr. Sanherib lag voor de poorten van Jeruzalem. Hij had een grote mond. Maar God sloeg het leger van Assur en ze dropen af. Jesaja 37:36-37 *Toen trok de engel van de HEERE ten strijde en sloeg in het legerkamp van Assyrië honderdvijfentachtigduizend man neer. Toen men de volgende morgen vroeg opstond, zie, het waren allemaal dode lichamen. Daarop brak Sanherib, de koning van Assyrië, op. Hij trok weg en keerde naar zijn land terug; en hij bleef in Ninevé. Zo angstig als de bevolking was tijdens het beleg van de stad, zo uitgelaten en overmoedig werden ze toen de vijand wegtrok voor de muren en poorten van de stad. Klaaglied getuigt van de onoverwinnelijke status van de stad Jeruzalem. Klaagliederen 4:12 *De koningen van de aarde zouden het niet geloofd hebben, al de wereldebewoners evenmin, dat tegenstander of vijand zou komen binnen de poorten van Jeruzalem.**

De onoverwinnelijke status van de stad Jeruzalem.

De opstelling van de valse profeten en priesters.

De enige die het wel verwachtte was de HEERE en de profeet Jeremia die voorspelde, dat het zou gebeuren – Jeruzalem verwoest – wanneer het volk zich niet bekeerde. En ‘zich bekeren’ dat deden ze niet. Dat zou ook helemaal niet nodig zijn, volgens andere profeten. Jeremia botste met de mensen, omdat ze niet van zijn mening gediend waren. Maar de hardste confrontatie was toch met de andere profeten. Niet alleen Jeremia, die zijn professie zag verloederen maar ook de HEERE was buitengewoon ontstemd over de opstelling van de *valse profeten*. Die mensen gaven namelijk voor dat de HEERE tot hen gesproken had, maar God wist van niets. Ze speldden de inwoners van Jeruzalem en Juda van alles op de mouw. De mensen wilden maar al te graag geloven wat die valse profeten zeiden, want ze hadden altijd goed nieuws. Jeruzalem gaat nooit verloren! En de ballingen zouden binnen twee jaar weer terug zijn. Positieve verhalen die – achteraf – nergens op sloegen. Ze zogen het allemaal uit hun grote duim. Ze verzonden de berichten ter plekke en vervalsten de handtekening van de HEERE. *Zo spreekt de HEERE*, zeiden ze. Net als Jeremia dat kon zeggen. De woede van de HEERE en Jeremia tegen de valse profeten komt in Jeremia’s boek sterk naar voren. Jeremia 6:13-15 *Want van hun kleinste tot hun grootste, ieder van hen is uit op winstbejag. Van profeet tot priester pleegt ieder van hen bedrog. Zij genezen de breuk van Mijn volk op het lichtst, door te zeggen: Vrede, vrede! Maar er is geen vrede. Staan zij beschaamd, omdat zij een gruweldaad gedaan hebben? Ze schamen zich niet in het minst, ja, zij weten van geen blozen. Daarom zullen zij vallen onder hen die vallen; ten tijde dat Ik hen zal straffen, zullen zij struikelen, zegt de HEERE.* De echo van de profetieën van Jeremia horen we in Klaagliederen 4 omdat Jeremia benieuwd was, hoe het zou aflopen met die priesters en de profeten. Dat waren de mensen die het volk op het verkeerde been gezet hadden. Het waren dezelfde mensen – die de opdracht hadden om het volk dicht bij God te houden – die hen van de HEERE vervreemdden. Niet alleen wezen ze de verkeerde weg, maar de mensen die de goede weg bleven gaan, maakten ze het leven ook nog eens onmogelijk. Ze konden het niet uitstaan, wanneer ze tegengesproken werden. Ze stonden *de rechtvaardigen* naar het leven. Wanneer vrome mensen vermoord werden, liep het spoor vaak terug naar dit soort profeten. Nogmaals legt de profeet Jeremia hier de vinger bij. Klaagliederen 4:13 *Het is vanwege de zonden van haar profeten, vanwege de ongerechtigheden van haar priesters, die in haar midden vergoten hebben het bloed van de rechtvaardigen.*

Het is vanwege de zonden van haar profeten, die in haar midden vergoten hebben het bloed van de rechtvaardigen.

Het lot van de valse profeten en priesters

Het lot van de valse profeten en priesters is niet best. Ze hebben – net als alle anderen – te lijden onder de algehele rampspoed die over de inwoners van Jeruzalem is gekomen. Maar voor hen komt daar nog iets bij. De mensen in Jeruzalem moeten helemaal niets meer van die profeten hebben. Zo gezien als ze vroeger waren, zo verafschuwd worden ze nu. De mensen voelen zich bedrogen. De profeten kwamen altijd maar weer met positieve verhalen, maar er klopte helemaal niets van. Ze hadden het volk om de tuin geleid. Toen puntje bij paaltje kwam, kreeg een profeet als Jeremia in alle opzichten gelijk. De stad ging er wel aan. De inwoners werden wel gedood door het zwaard en de pest en de honger. Hoezo Jeruzalem onoverwinnelijk? Wanneer de profeten en priesters zich op straat moesten vertonen om naar voedsel te zoeken, werden ze aangevallen door boze Jeruzalemmers. Ze werden uitgescholden en bekogeld met stenen. Ze werden geschopt en tot bloedens toe geslagen. Klaagliederen 4:14 *Blind wankelden zij op de straten, met bloed besmet, zodat men hun kleren niet kon aanraken; Ze werden behandeld alsof ze melaats waren. Ze moesten roepen: 'onrein. onrein.'* Klaagliederen 4:15 *Ga opzij, onrein! riepen zij tot hen. Ga opzij! Ga opzij! Raak ons niet aan! Voorzeker, zij zijn weggevlogen, ja, weg gezworven; men zei onder de heidenvolken: Zij mogen hier niet langer verblijven.* Ze werden opgejaagd als straathonden. Ze waren nergens welkom. Overal zei men: 'Ja, maar je kunt hier niet blijven.' En dan te bedenken dat het vroeger graag geziene gasten waren. Ze vertelden precies wat de mensen wilden horen. Het waren allemans-vriendjes. Iedereen kon een goed bericht krijgen. *Broodprofeten* werden het ook wel genoemd. Ze vertelden precies wat iemand wilde horen, zolang die hen maar brood in de mond stak. Ze verzonnen de profetieën ter plekke en deden er een mooi lijstje om, alsof het God Zelf was Die sprak. Daar moet je de HEERE niet mee aankomen. Jeremia had al aangekondigd dat het slecht met die mensen af zou lopen. Jeremia 23:10-12 *Want het land is vol overspelers, ja, vanwege de vervloeking treurt het land, verdorren de weiden van de woestijn. Wat zij najagen is slecht, hun kracht gebruiken zij niet juist. Want zowel profeet als priester pleegt heiligschennis, zelfs in Mijn huis heb Ik hun slechtheid gevonden, spreekt de HEERE. Daarom zal hun weg voor hen worden als spiegelgladde plaatsen in het donker. Zij zullen voortgeduwd worden en daarin vallen, want Ik zal over hen onheil brengen in het jaar van hun vergelding, spreekt de HEERE.* Misschien kan zo iemand nog wat gebruik maken van de tijd die hem vergund is omdat God nu eenmaal geduldig is, maar onherroepelijk komt het vonnis voor mensen die zich uitgeven voor profeet, maar het niet zijn. Die mensen doen de geloofwaardigheid van Gods Woord geen goed. Ze brengen het Woord van God in opspraak. Daarom, het zijn niet alleen de inwoners van Jeruzalem die het helemaal gehad hebben met dit soort mooipraters, maar ook de HEERE heeft er helemaal genoeg van. Klaagliederen 4:16 *Het aangezicht van de HEERE heeft hen verstrooid. Hij zal hen*

voortaan niet meer aanzien. Zij hebben geen ontzag gehad voor de priesters, de oudsten hebben zij geen genade bewezen. Vroeger was er misschien sprake van een groot ontzag van dit soort mensen. Men keek hen naar de ogen. Dat waren toch maar de *profeten* die als een soort van tussenpersoon fungeerden tussen God en de mensen. Maar nu wist men wel beter. Het waren fraudeurs. Leugenaars. Een ander woord is er niet voor hen. Die mensen hebben zichzelf uit de markt geprijsd met hun halve waarheden en hele leugens. Ook hier zien we als met eigen ogen de dreigementen van de HEERE vervuld worden in het lot van de valse profeten en priesters, die alleen maar aan hun eigen voordeel dachten. Het is – naast al het andere – een registratie van de uitkomst van Gods Woord. God had die valse profeten bedreigd met een slechte afloop; wel die hebben ze gehad. Jeremia getuigt ervan. Goed voor ons ook om te beseffen dat God doet wat Hij zegt. Hetzij ten goede, hetzij ten kwade. Half Nederland gaat er van uit dat het ‘allemaal wel meevalt’ met de hel en het oordeel, maar daar zou ik niet al te zeker van zijn. Sterker, als God het oordeel oproept over geloofsafval en ongehoorzaamheid en de hel in het vooruitzichtstelt bij goddelozen en zondaars, dan doet men er verstandig aan hier serieus rekening mee houden. Dit is de toekomst is of – wat veel beter is – men moest zich bekeren en God op de eerste plaats zetten in vertrouwen en gehoorzaamheid.

Ga opzij, onrein! riepen zij tot hen. Ga opzij! Ga opzij! Raak ons niet aan!

Uitzien naar hulp van buiten.

De Jeruzalemmers zouden geen mensen zijn, als ze toch niet hoop bleven koesteren. Misschien zou de hulp komen uit onverwachte hoek, het buitenland. We kunnen de overmoed van koning Zedekia om tegen het grote Babel in opstand te komen, niet goed begrijpen. Of waren er misschien afspraken met Egypte? Koning Zedekia moet het gevoel gehad hebben dat hij – als de nood aan de man kwam – geholpen zou worden door Egypte. Dat was ook zo. Sterker, toen het grote Babel zich voor de poorten van Jeruzalem nestelde, was er beweging vanuit Egypte. Het leger van Egypte trok op om Jeruzalem te ontzetten. Maar ze kwamen niet ver. Klaagliederen 4:17 *Voortdurend bezweken onze ogen, uitziend naar hulp voor ons. Tevergeefs. Op onze uitkijkposten keken wij uit naar een volk dat niet verlossen kon. De legers van Babel – die tijdelijk het beleg rondom Jeruzalem opbraken – deden een uitval naar het Zuiden en dat was feitelijk al voldoende. Egypte kroop terug in zijn schulp. Ezechiël had het al voor-zegd. Egypte lijkt misschien wel een goede steun voor een wankel mens, maar de stok waarop je steunt, snijdt je door de hand. Ezechiël 29:6,7 *En al de inwoners van Egypte zullen weten dat Ik de HEERE ben, omdat zij voor het huis van Israël een rietstaf geweest zijn. Toen zij u bij uw hand grepen, knakte u, maar u scheurde heel hun schouder open. Toen zij op u steunden, brak u, maar u liet alle heupen op zichzelf staan.* Jeruzalem en Juda stonden er alleen voor. Even later was het beleg rondom de stad er weer. De belegeringstorens werden opgetrokken. Boogschutters schoten hun pijlen over de muur naar ieder die*

zich bewoog in de straten van Jeruzalem. Overdag kon je met goed fatsoen niet naar buiten.

Klaagliederen 4:18 *Zij jaagden onze voetstappen na; wij konden op onze pleinen niet gaan. Nabij is ons einde, onze dagen zijn voorbij, voorzeker, ons einde is gekomen.* Men voelde aan alles dat het afgelopen was. De barmhartigheid van God werkte niet langer. De profeten hadden het helemaal gedaan en de vijand liet geen gras over groeien. Men wilde de stad tot overgave dwingen of innemen. Klaagliederen 4:18 *Zij jaagden onze voetstappen na; wij konden op onze pleinen niet gaan. Nabij is ons einde, onze dagen zijn voorbij, voorzeker, ons einde is gekomen.*

Onze vervolgers waren sneller dan arenden in de lucht!

Opmerkelijk in Klaagliederen 4:17-24 is de overgang van hen naar *wij* en *ons*. Plotseling merk je dat de profeet Jeremia – de opsteller van Klaagliederen – zich tussen de inwoners van Jeruzalem bevindt. Er is altijd die solidariteit in de schuld. In die zin doet het weldadig aan om de profeet hier van *wij* en *ons* te horen spreken. Hij vereenzelvigd zich met zijn stadgenoten. Wij vinden dat mooi, ook omdat we denken dat Jeremia redelijk onschuldig is, terwijl dat niet van de Jeruzalemmers gezegd zou kunnen worden. Jeremia stond heel anders in het leven dan de meeste van zijn volksgenoten, maar ook hij bevond zich in de belegerde stad. Net als zij, keek hij uit naar hulp. Hij had ook honger. Hij zal er ook niet echt goed uitgezien hebben. Mogelijk keken de mensen nu met wat andere ogen naar hem, misschien was er zelfs iemand die zei: ‘U hebt dit altijd wel gezegd, maar we wilden er niet aan.’ Maar het vult geen magen. Toen Babel het beleg opbrak om tegen Egypte op te trekken, maakte Jeremia van de gelegenheid gebruik om de stad uit te gaan. Maar hij werd tegen gehouden en gevangen gezet. Jammer. In het begin – in het gebarricadeerde huis van een zekere Jonathan – was het een hel. Later, toen zijn gevangenneming verplaatst werd naar de binnenplaats van het paleis, had hij het een stuk beter. Er was – tot redelijk dicht naar het einde toe – voor Jeremia elke dag brood. Wat wil je de tuin van de koning. De koning was wel de laatste die je het brood zou willen onthouden. Daar profiteerde Jeremia van. Op die manier zorgde de goede God voor hem. Maar inderdaad, Jeremia had net als zijn stadgenoten uitgezien naar hulp van buiten. Maar die kwam er niet. Behalve dan voor Jeremia op die onnavolgbare manier, hulp van God.

Kleine kinderen vragen om brood, niemand verstrekt het hun.

De laatste hoop – de koning – werd gepakt tijdens de vlucht.

Natuurlijk waren er slimmeriken die meenden te kunnen ontsnappen. Maar dat bleek een illusie. Dat had men zelf ook kunnen bedenken, want de hele stad was omsingeld. De uitbraak via de paleistuin leek aanvankelijk succes te hebben, maar al gauw werden de vluchtelingen achterhaald in de vlakte van Jericho. Klaagliederen 4:19 *Onze vervolgers waren sneller dan arenden in de lucht! Op de bergen achtervolgden zij ons fel, in de woestijn legden zij een hinderlaag voor ons.* De inwoners van Jeruzalem hadden hun hoop gesteld op de koning. Die had het overzicht. Die had de leiding. Hij zou wel weten wat goed was voor het volk. Maar ook met de koning kwamen ze bedrogen uit. Hij hoorde bij de vluchtelingen die voor hun leven renden in de richting van Jericho. Ook de koning werd trouwens in de kraag gevat. Er was geen ontkomen aan. Klaagliederen 4:20 *Onze levensadem, de gezalfde van de HEERE, is in hun kuilen gevangen, hij van wie wij gezegd hadden: in zijn schaduw zullen wij leven onder de heidenvolken!* Nebukadrezar had het op de koning voorzien. Hij liet de zonen van de koning doden en de andere mensen die de koning omringden. Bij koning Zedekia werden de ogen uitgestoken. Hij werd gevangen gezet aan zware boeien en meegenomen naar Babel.

Onze levensadem, de gezalfde van de HEERE, hij van wie wij gezegd hadden: in zijn schaduw zullen wij leven onder de heidenvolken.

Israël heeft zijn straf gehad, nu Edom nog.

Edom verkneukelde zich. Daar ging het volk Israël. Daar ging de stad Jeruzalem. Daar hadden zij nu zo tegen op gekeken. Het volk van God. De God van Jakob. Maar wie trekt er aan het langste eind? Ezau. Ja, dat zou je misschien denken, roept het Klaaglied, maar jouw tijd Edom komt nog wel. En dan is Edom de equivalent van alle omringende landen en volken. Vervolgens duikt de bekende metafoor van de wijn weer op. God, Die het volk dronken maakt en overmoedig, totdat ze zichzelf terug vinden ergens liggend op straat in hun eigen vuil. Misschien wel naakt in hun eigen schande. Edom, Jij gaat er ook aan, zegt Klaagliederen 4:21 *Wees vrolijk en blij, dochter van Edom, die in het land Uz woont! De beker zal ook bij u langskomen: u zult dronken worden en ontbloot worden.* Een ding wordt uit Klaaglied 4 duidelijk: Sion heeft voor zijn wandaden geboet. Hoe zwaar was het vonnis van de HEERE voor jonge mensen en vrouwen en niet vergeten de baby's en de peuters. In de stad werd dood en verderf gezaaid door de honger en de pest en de pijlen van de boogschutters. Jeruzalem heeft zijn straf uitgezeten – en kan straks weer naar de toekomst kijken. Maar voor Edom valt het doek voor altijd. Het valt, maar staat niet

weer op. Klaagliederen 4:22 *Uw ongerechtigheid zal voorbij zijn, dochter van Sion! Hij zal u niet meer in ballingschap voeren! Uw ongerechtigheid, dochter van Edom, zal Hij straffen! Hij zal uw zonden openbaren!*

Edom, de beker zal ook bij u langskomen: u zult dronken worden en ontbloot worden.

